

KULTURMØDER – i dansk kolonihistorie
AF MARIANNE ROSTGAARD OG LOTTE SCHOU

Kulturmøder – i dansk kolonihistorie har fokus på danskernes deltagelse i koloniseringen og de mange møder mellem danskere og ikke-europæiske samfund og kulturer.

Bogen handler om koloniseringen af Grønland, Guldkysten, De vestindiske Øer, kolonierne i Asien og danskere i imperialismens tjeneste. Til hvert kapitel er der relevante kildetekster og en flot billedside.

Kapitlerne er bygget kronologisk op, hvilket gør det muligt at arbejde på tværs af emnerne. Bogen giver f.eks. mulighed for at vurdere indflydelsen af oplysningstidens tanker i de forskellige danske kolonier rundt omkring i verden, eller at diskutere i hvilket omfang danskerne har sat sig blivende spor i kolonierne.

 GYLDENDAL

MARIANNE ROSTGAARD OG LOTTE SCHOU

KULTURMØDER
– i dansk kolonihistorie

GYLDENDAL

Jeg var særlig glad for den grønlandske afdeling. Kulisser og bagtæppe, der fremstillede isbjerge og høje sneklædte tinder, de mange udstoppede dyr såsom isbjørne, polarræve, sæler og hvalrosser øvede en sælsom tiltrækning på den lille dreng fra troperne.

Desværre begrænsede jeg ikke disse besøg til om formiddagen, men kustoderne måtte ofte hente mig der, når der om eftermiddagen var fuldt af publikum, der krævede at se de to små sorte fra Vestindien.

Hverken formaninger eller ledsagende nakkedask kunne få mig til at forstå, at der var forskel på formiddage og eftermiddage.

Man anskaffede et bur!! Her blev Alberta og jeg anbragt, og tilstrømningen til den vestindiske afdeling blev større end tidligere, måske fordi der gik rygter om, at vi var menneskeæderbørn, der var farlige og ikke måtte gå løse. Der kom da også mange børn, som stak fingrene ind til os for at prøve, om vi bed på, og mange voksne kom med chokolade og andet mundgodt for at vise deres venlighed. Alberta, der var meget medgørlig, indkasserede manganen i lækkerbid i dagens løb, men jeg, hvem denne indespærring gjorde ganske desperat, lønnede enhver tilnærmelse, den være sig venlig eller uvenlig, med nøjagtig samme konfekt: -- en velrettet spytklat -- !!«

Kultur, fremmedbilleder og kulturmøder

Der skelnes almindeligvis mellem et smalt og et bredt kulturbegreb. Det brede kulturbegreb, som anvendes her i bogen, definerer kultur som vaner, normer og værdier. Kultur er derfor både det, vi gør, dvs. vores vaner, f.eks. måder vi klæder os på, måder vi omgås hinanden på – og de normer og værdier, som giver handlingerne mening. Kulturen er det sammenbindende kit, som skaber forbindelsen mellem vanerne, det vi gør, og de kollektive normer og værdier, vi har, ved at tillægge det vi gør mening og betydning.

Et kulturmøde er et møde mellem mennesker fra forskellige kulturer. Kulturmøder kan være både fredelige og voldelige. I kulturmødet søger vi typisk at indplacere »de andre« – de fremmede – i et hierarki eller system, hvor indplaceringen sker efter hvilket forhold, der er eller kan etableres mellem dem og os.

Man kan skelne mellem følgende fem former for fremmedbillede:

Det **venlige** fremmedbillede også kaldet det gradualistiske (gradvise) fremmedbillede. De fremmede er anderledes, men ikke mere anderledes end, at vi på nogle områder har noget, vi er fælles om. Vi kan derfor udveksle kulturelementer og lære af hinanden.

Det **fjendtlige** fremmedbillede, også kaldet det absolutte fremmedbillede, hvor de fremmede er vores fjender. Vi må enten bekæmpe dem eller risikere selv at blive underlagt de fremmede med risiko for at vores egen kultur udslettes.

Det **eksotiske** eller romantiske fremmedbillede, hvor de fremmede vækker vores nysgerrighed. De er ikke fjender, de er bare anderledes. De kan i form af »den ædle vilde« repræsentere en utopi eller længsel efter at leve det naturlige, gode liv, som i Vesten er blevet ødelagt af civilisation og modernisering. Da de vilde for os repræsenterer en utopi, skal de forblive, som de er, og endelig ikke blive som os.

Det **arrogante** fremmedbillede, hvor de vilde eller indfødte betragtes som netop vilde – dvs. barbariske. De indfødte umenneskeliggøres ved f. eks. at blive beskrevet som eller tillagt dyriske egenskaber. Den eneste mulige relation er at undervinge eller tæmme de vilde. På samme måde som dyr tæmmes og gøres til husdyr for at være os til nytte.

Det **paternalistiske** fremmedbillede, hvor de indfødte betragtes som naive eller uvidende. De er ligesom børn, der skal opdrages og undervises. Til forskel fra det arrogante fremmedbillede har de indfødte et potentiale til at blive lige som os, og målet er, at de bliver som os.

Kultur møder medfører ofte, at vi optager elementer af »de andres« kultur. Det kan ske frivilligt eller med forskellige grader af tvang. Alt efter hvordan vi indplacere »de andre«, og alt efter hvilke træk og holdninger vi tillægger dem, vil vi umiddelbart enten forkaste genstande eller måder at gøre ting på, som hører hjemme i den fremmede kultur. Eller omvendt vil vi se med positive øjne på og være indstillet på at indoptage det fremmede. Det er i den forbindelse vigtigt at huske på, at det ikke handler om, hvordan »de andre« faktisk er eller var. Det er vores forestillinger om »de andre«, der er afgørende. Den måde, vi lader genstande fra fremmede kulturer indgå i vores hverdag, er mange gange et symbolsk udtryk for, hvordan vi ser forholdet mellem »dem« og »os«. Kulturer er ikke statiske, men forandres over tid, bl.a. i mødet med andre kulturer.

Ældst eksisterende maleri af grønlandere, malet i Bergen i 1654 af Salomon von Hauen.

om bord på, reddede sig efter 2 måneders sejlads ind i Godthåb fjord efter at have mødt et hollandsk hvalfangerskib, som udlånte en lods til bergenserne. Et andet skib, som skulle have drevet hvalfangst, led havari ved Grønlands sydligste punkt Kap Farvel og mistede både sejl og mast. Næsten usandsynligt heldigt drev skibet hjem igen til Bergen med vind og strøm. Handelen gik det ikke bedre med. Den handel, der foregik med inuitterne, tog hollænderne sig i forvejen af. Tilbage var at finde efterkommerne af nordboerne og omvende dem til den protestantiske tro. Men da Hans Egede og besætningen på »Haabet« ankom til Nuuk, måtte de erkende, at der ikke var nordboere at finde i Grønland. I hvert fald ikke her.

Grønland – en dansk koloni

Ingen ved, hvor mange indbyggere der var i Grønland før europæernes ankomst i 16-1700-tallet, men det Grønland, Hans Egede kom til i 1721, var meget tyndt befolket. Ved den første folketælling i Grønland 1779 talte man 5.122 mænd, kvinder og børn, og befolkningen boede meget spredt i bygder med 50-100 mennesker. Europæerne bragte hidtil ukendte sygdomme med sig til Grønland; eksempelvis var der i 1730'erne en voldsom kopper-epidemi.

Hvem har retten til landet?

Diskussionen om befolkningens størrelse i Grønland før europæernes ankomst udgør en parallel til diskussionen om den indianske befolkning i Amerika før europæernes ankomst. For hvem var egentlig de oprindelige indbyggere? Hvis det land, nordboerne kom til, var ubeboet eller meget tyndt befolket og ikke dyrket, så var det ifølge folkeretten lovligt at kolonisere landet på samme måde som f.eks. nordmændene koloniserede det ubeboede Island i 1000-tallet.

I forbindelse med afkoloniseringen af Grønland hævdede den danske regering i 1940'erne også, at grønlænderne var et blandet folk, som nedstammede fra såvel inuitter som europæere, herunder nordboerne. Det blev brugt som et argument for, at grønlænderne ikke var et selvstændigt folk. Folkeretsligt betød det, at grønlænderne, hvis de ikke blev anerkendt som et selvstændigt folk, ikke havde ret til at få deres egen stat. Danmark har først med loven om grønlandsk selvstyre, som var til folkeafstemning i Grønland 25. november 2008, officielt anerkendt, at grønlænderne udgør et selvstændigt folk, og at de ejer deres eget land, herunder retten til indtægterne fra de rigdomme, der måtte findes i undergrunden.

Der var ikke megen kontakt mellem Grønland og Danmark i 1700-tallet, men i løbet af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet blev forbindelserne med befolkningen på vestkysten udbygget. På østkysten fik danskerne først kontakt med inuitterne i 1884. I 1894 oprettedes den første koloni- og missionsstation på østkysten ved Ammasalik, og først i 1903-04 nåede danske ekspeditioner frem til inuitterne i Thule.

I begyndelsen af 1800-tallet blev Grønland til en dansk koloni, der blev styret af danske embedsmænd og Den Kongelige Grønlandske Handel, KGH.

KGH havde monopol på al handel i landet og blev som kompagnier andre steder i verden tillagt en række opgaver, som ellers

Østgrønlandere
udkæmper
en sangkamp,
som led i en
konfliktløsning.
Foto fra 1906.
En krænkel-
se kunne fremføres
i en sang. Mod-
parten kunne
herefter evt.
fremføre en »mod-
sang«. Gode sange
blev husket, og på
den måde kunne
en krænket person
genvinde sin ære.

ville være blevet varetaget af en stat. KGH var således meget andet og mere end et handelsforetagende. Fra omkring 1830 lykkedes det efterhånden den danske stat ikke bare at hævde, men også håndhæve sin ret til Grønland. KGH og staten havde en interesse i at holde fremmede hvalfangere ude af grønlandsk territorium. De fremmede hvalfangere handlede illegalt med grønlænderne og betalte grønlandsk arbejdskraft med varer af forskellige slags. Fangstmuligheder blev på den måde ødelagt for grønlænderne, samtidig med at kompagniets indtjeningsmuligheder blev formindsket. Desuden var den danske stat imod den umoral, der fulgte med hvalfangerne, da spiritus og tobak var blandt de varer, som hvalfangerne brugte i deres handel med de grønlandske fangere. Et resultat heraf var de relativt mange »blandinger«, dvs. børn af grønlandske kvinder og europæiske mænd. I folketællingen 1779 udgjorde de cirka 10 % af befolkningen. Der var flest blandinger i de områder, hvor europæere i mange år havde drevet hvalfangst.

KGH førte en politik, hvor man bevidst søgte at opretholde det traditionelle fangererhverv. Kompagniet ville beskytte grønlænderne mod udnyttelse. Der var fra kompagniets og den dan-

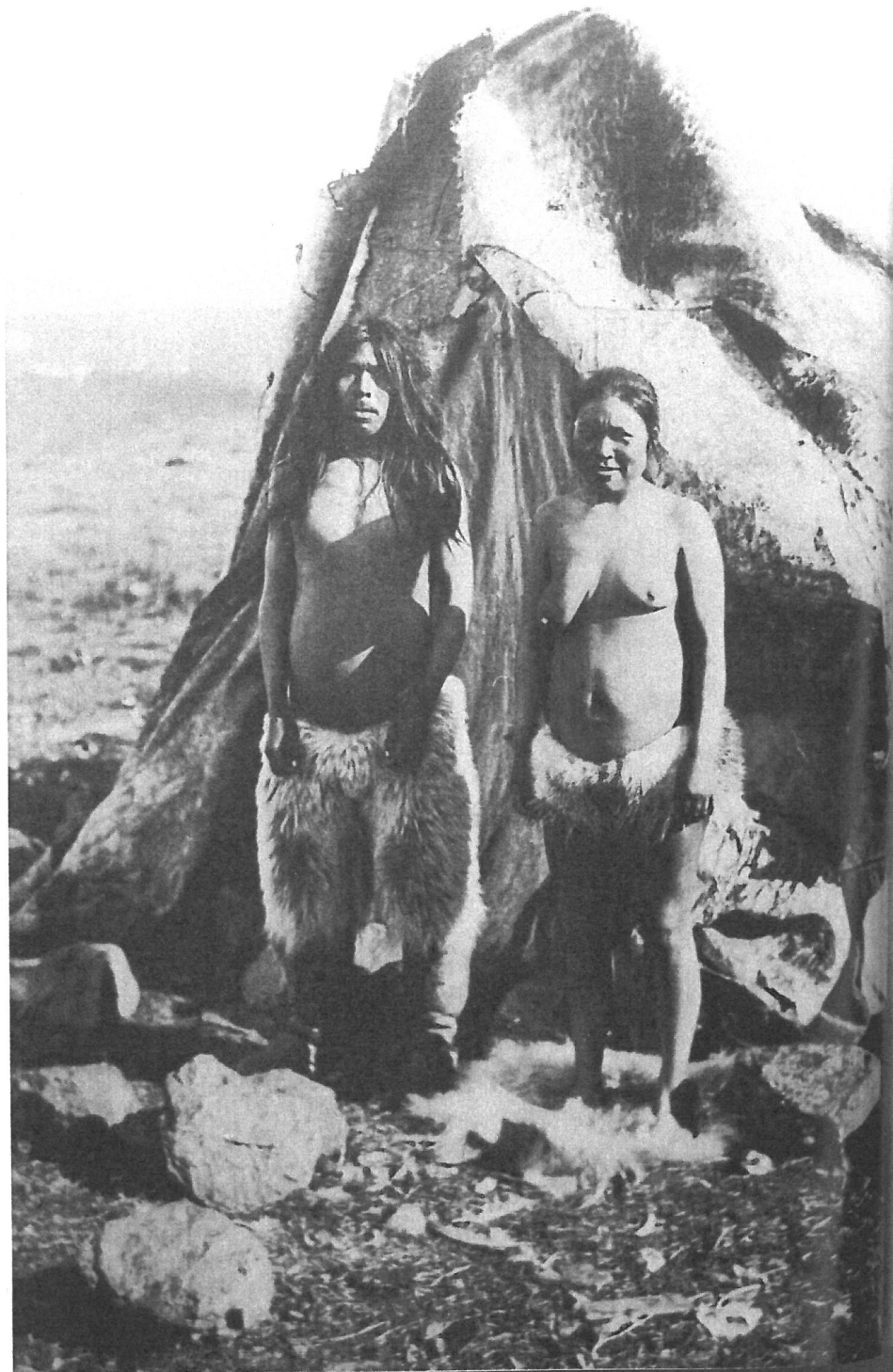
ske stats side tale om en blanding af egeninteresser og ideelle motiver. Danske embedsmænd mente det, når de i 1800- og 1900-tallet sagde, at det var deres opgave at beskytte den gamle grønlandske fangerkultur mod ødelæggelse. Fra 1820'erne og frem til 1945 var det kompagniets og den danske stats politik at holde Grønland lukket. KGH og den danske stat kontrollerede al samkvem med Grønland, og man skulle have tilladelse til at rejse ind i Grønland. Det var ikke muligt uden tilladelse fra KGH at drive nogen som helst form for virksomhed i Grønland. Eksempelvis måtte danske eller færøske fiskere heller ikke fiske i grønlandsk farvand.

Efter at KGH i begyndelsen af 1800-tallet overtog samhandelen med Grønland, blev det samtidig bestemt, at alle kompagniets indtægter skulle anvendes på Grønland til at drive handelsstationer og et simpelt skole- og sundhedsvæsen. Ideelt set skulle der ikke komme noget overskud ud af KGH, men heller ikke noget underskud. Man opgav hurtigt enhver idé om at opkræve skatter i Grønland, og offentlige udgifter skulle derfor i stedet finansieres af overskuddet fra handelen. Udover de indtægter, der kom ind via handelen, gav den danske stat årligt et tilskud til drift af missionen, dvs. kirken.

Grønlandere
foran tøvehytte
(vinterbolig),
foto fra Øst-
grønland 1884

Det grønlandske samfund i kolonitiden

I det traditionelle grønlandske fangersamfund var ca. 20 % af befolkningen fangere, dvs. voksne, arbejdsduelige mænd. Resten var kvinder, børn og gamle. Eksistensgrundlaget var fangst af hvaler, rener, sæler, fisk og fugle suppleret med bær. Fangerne og deres familier havde en vinterboplads. Om sommeren mødtes folk fra forskellige bygder på en sommerboplads, hvor man gjorde fangster sammen, handlede, fandt ægtefæller og festede. Opholdsstedet var bestemt af, hvor der var mulighed for at finde føde, og det skiftede med årstiderne.

Fra begyndelsen af 1900-tallet blev klimaet igen en smule varmere. Torsken vendte omkring 1920 tilbage til farvandet ud for Vestgrønlands kyst, og der blev fra både grønlandsk og dansk side udfoldet bestræbelser på at udvide erhvervsmulighederne ved at genintroducere fåreavl og få rensdyr tilbage til Grønland. Grønland forblev dog et fangersamfund frem til perioden efter 1. verdenskrig. Det var der flere grunde til. Den vigtigste var naturgrundlaget og klimaet. Der var ganske enkelt ikke basis for andre erhverv.

Tanker om modernisering af forholdene i Grønland

I begyndelsen af 1900-tallet begyndte flere i Danmark at foreslå, at man burde få draget Grønland med ind i den moderne tid. Tanken var, at Grønland ikke skulle afskæres fra goder som demokrati, liberalisering af økonomien og erhvervsmæssige udviklingsmuligheder, som man havde fået i Danmark efter 1849.

KGH's folk og de danske embedsmænd, der stod for Grønlands styrelse, var dog klart af en anden mening. De mente ikke, at grønlænderne endnu var modne til selv at kunne styre Grønland, og man var oprigtigt bekymret for at ødelægge grønlandsk kultur ved at åbne landet. Den opfattelse blev langt hen ad vejen understøttet af et romantisk syn på Grønland. Det var et billede af et uspolet fangersamfund, som bl.a. Knud Rasmussen var med til at udbrede i første halvdel af 1900-tallet. Der blev dog foretaget små justeringer:

- I 1845 blev der oprettet to seminarier i Grønland, og lærere herfra blev afgørende for den kulturelle og politiske udvikling i Grønland frem til 1945.
- I 1856 fik man en form for byråd (sogneforstanderskaberne).

VENSTRE SIDE:
Par fra Angmasalik foran deres sommertelt, foto fra Østgrønland 1884.

- I 1908 gennemførtes en større reform af de politisk-administrative organer, hvor Grønland inddeltes i kommuner, og der kom en overbygning på i form af sysler (distrikter) og 2 landsråd, et for Sydgrønland og et for Nordgrønland.

Jordemødre, Maniitsoq, foto-graferet 1912. De grønlandske jordemødre blev uddannet i København. Mindre steder som Maniitsoq var der ikke fast læge tilknyttet hospitalerne. I stedet havde en dansk sygeplejerske det overordnede ansvar.

Pengeøkonomien – og materielle goder udefra – vandt langsomt indpas fra midten af 1800-tallet. Almindelige boliger i Grønland var dog omkring år 1900 stadigvæk bygget af enten tørv eller sten og havde kun et rum, men de havde fået et vindue af glas i en træramme. De anorakker, både mænd og kvinder brugte, havde traditionelt været af skind, men blev nu syet af groft bomuldstøj. Kaffé, sukker, tobak, jagtrifler, gryder, pander og kaffekanden »Madam Blå« var blandt de varer, fangerne købte i de landhändler, som KGH drev. Den daglige kost var stadigvæk sæl, fugle og fisk. Bortset fra de få ting, der blev købt, blev alt, hvad man brugte og spiste i dagligdagen, stadigvæk fremstillet af fangerfamilierne selv.

2 · GRØNLAND SOM DANSK KOLONI

De danske embedsmænd bestemte over Grønland, mens landet var en dansk koloni, men der var ikke mange danskere i Grønland. I perioden ca. 1830 – 1945 udgjorde danskerne gennemsnitligt ca. 2% af befolkningen. Skolelærere, præster og medhjælpere ved handelsstationerne var bortset fra ledende poster som oftest grønlandere, dvs. personer født i Grønland. En stor del af disse var »blandinger«, der som regel aldrig gik ind i fangererhvervet. Dels fordi de ikke havde en far, der kunne lære dem erhvervet, dels fordi »blandingerne« ofte fik en noget længere og mere regelmæssig skolegang end fangerbørnene. Udover lærere og hjælpepræster kunne grønlanderne uddanne sig til jordemødre og enkelte håndværksfag som smede og bødkere. Bødkere fremstillede tønder til opbevaring af fisk og spæk.

Den store omvæltning efter 1945

Under 2. verdenskrig kunne man fra dansk side ikke længere kontrollere adgangen til Grønland. Grønland fik under og efter 2. verdenskrig strategisk betydning, og der blev oprettet en række amerikanske baser. Efter krigen opgav den danske stat igen at lukke Grønland for omverdenen. I stedet åbnede man for indrejse og igangsatte en »lynmodernisering«, der på ti år skulle gøre Grønland til et moderne, nordisk velfærdssamfund.

Baggrunden for den beslutning var en voldsom debat i danske aviser efter at en gruppe journalister for første gang havde fået lov at rejse ind i det lukkede land i 1946. Journalisterne rapporterede ikke om stolte fangere, men om social nød, ringe sundhedsforhold og uhumske boliger. Kort sagt noget Danmark ikke kunne være bekendt, og som stod i skærende kontrast til de aktuelle debatter i Danmark om opbygning af fremtidens velfærdssamfund. Derudover havde man i FN i 1946 forpligtiget sig til som koloniland at udvikle det ikke-selvstyrende område Grønland. Endelig så danske erhvervsinteresser – særlig fiskeri-erhvervet – muligheder i Grønland.

Grønlandskommissionen G-50

Der blev nedsat en statslig kommission i 1948, som allerede i 1950 udgav en meget omfangsrig betænkning, kaldet G-50. Hele den offentlige sektor skulle moderniseres, først og fremmest hospitalsvæsenet og undervisningssystemet. Danske statsborgere i Grønland og Danmark skulle ligestilles, når det gjaldt

Foto Nuuk
ca. 1970.

adgang til sygdomsbehandling og uddannelse. Derudover skulle boligmassen fornyes, og grønlænderne flyttes til moderne boliger med rindende vand og el.

Tuberkulose var et stort problem i Grønland, og sygdommen trivedes kun alt for godt i trange boliger, hvor hele familien boede i et rum med ringe hygiejne. Endelig skulle Grønland have flere erhversmuligheder. Det krævede havne, veje, kloakering, elforsyning og vandforsyning. Kort sagt en moderne infrastruktur, der også kunne fremme et moderne erhvervsliv bl.a. med at fange, forarbejde og eksportere fisk.

De menneskelige omkostninger har siden vist sig at være store. Det gik f.eks. hårdt ud over 22 børn, som i 1951 blev deltagere i et forsøg på at modernisere Grønland. Tanken var, at børnene gennem en fordanskning kunne blive en del af en ny elite i Grønland. De 6-7-årige børn blev sendt til Danmark, hvor de skulle aflære sig alt grønlandsk. Nogle blev adopteret bort til danske familier og mange så aldrig deres grønlandske familie igen. Eksperimentet resulterede ikke i en ny grønlandsk elite, men i splittede identiteter og liv, der blev ødelagt.

Moderniseringen skulle gå stærkt, og man havde ikke tid til at vente på først at uddanne grønlænderne. Grønland blev derfor i 1950'erne og 1960'erne moderniseret af danskere med dansk arbejdskraft, mens grønlænderne i stor udstrækning så til. Danskerne gjorde dette i den bedste mening. Forestillingerne om danskerne som de gode patriarker, der skulle beskytte og hjælpe grønlænderne, levede videre i bedste velgående, da Folketinget i 1949 drøftede G-50.

Det var i øvrigt et grundlæggende problem i Grønland som andre steder i verden: Hvordan skulle man bringe traditionelle samfund til at fungere i en moderne verden? Hvad var alternativerne? Et reservat som KGH og den danske stat var fortalere for frem til 1945 – eller modernisering efter vestlig model?

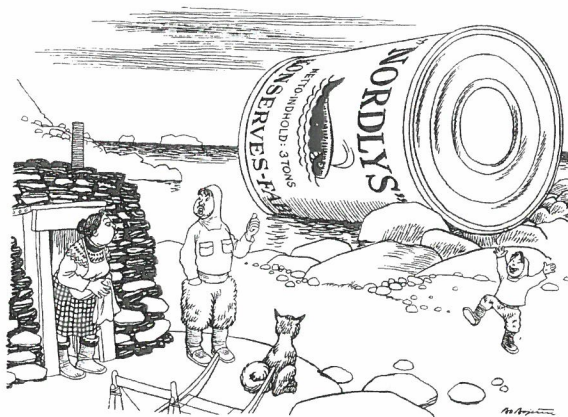
Hvor danskerne i kolonitiden havde udgjort ca. 2% af befolkningen, nåede andelen af danskere i 1960 op på 10% og i slutningen af 1970'erne på ca. 20% af befolkningen. F.eks. blev danske skolelærere ansat i de grønlandske skoler for at kunne klare en hurtig udbygning af skole- og uddannelsessystemet. De børnehaver, der så småt begyndte at blive oprettet, fik dansk personale. Ingeniører og teknikere, der stod for udbygning af infrastrukturen, var danskere, og sådan var det hele vejen igennem. Dan-

Moderne byggeri
i Nuuk

Man tager...

Satirisk tegning af Bo Bojesen bragt som dagens tegning i Politiken 21.8. 1954

21/8 54: Nu faar grønlanderne ikke mere lejlighed til selv at flænse hvaler. For fremtiden faar de hvalkedet i danser.

— Der er kommet hval!

skere på Grønland fik oven i købet mere i løn end grønlanderne, selvom f.eks. en dansk og en grønlandsk lærer havde bestået samme lærereksamen.

Afkoloniseringsprocessen fik alt i alt et specielt forløb i Grønland. Afkolonisering betød ikke selvstændighed for Grønland, men Grønland blev formelt set en ligestillet del af Det danske Rige ved at blive et dansk amt. Man har siden diskuteret, om det var folkeretsligt lovligt at gøre Grønland til et dansk amt i 1953. Der er dog ingen tvivl om, at en række toneangivende grønlandere i 1953 også ønskede denne løsning. Det var ikke kun danskerne, der så en interesse i at gøre Grønland til en ligestillet del af Det danske Rige i 1950'erne.

Afkoloniseringen af Grønland førte paradoksalt til en ny-kolonialisme i form af dansk kulturel dominans i Grønland af et hidtil ukendt omfang. Krav om større grønlandsk indflydelse på grønlandske anliggender, som blev rejst i 1970'erne, var en reaktion på fordanskningen og på den manglende ligestilling af grønlandere og danskere i Grønland. Det resulterede i Hjemmestyreloven i 1979.

I 2004 blev der nedsat en selvstyrekommission, der skulle se på forskellige modeller for den fremtidige relation mellem Danmark og Grønland. Arbejdet resulterede i Selvstyreloven, og 25.

Dronning Margrethe overdrager Selvstyreloven på Grønlands nationaldag 21. juni 2009

november 2008 var der folkeafstemning om loven i Grønland, der blev vedtaget med stort flertal.

Hjemmestyreloven og selvstyreloven

Hjemmestyreloven fra 1979 gav grønlanderne indflydelse på en lang række områder i det grønlandske samfund, eksempelvis uddannelse, sygehusvæsen og andre områder, der vedrører kultur og velfærd. Selvstyreloven fra 2008 gav Grønland selvstændighed på alle områder, bortset fra forsvars- og udenrigspolitik. Grønland fik retten til rigdommene i Grønlands undergrund og ret til, når og hvis grønlanderne ønsker det, at løsrive sig fra rigsfællesskabet og blive et selvstændigt land. Retten til rigdomme i Grønlands undergrund – om der eksempelvis er olieforekomster som kan udnyttes eller ej er stadigvæk uvist – er forudsætningen for, at Grønland kan blive selvstændigt, da selvstændighed selvfølgelig også indebærer, at Grønland ikke længere får tilskud via finansloven. Grønland vil i givet fald blive det 13. største land i verden målt ud fra areal.

Kulturmøde – kolonisering og afkolonisering

Overgangen fra at have udgjort et land, som blev beskyttet og holdt ude fra det moderne samfund, til en modernisering, der vendte op og ned på alle områder af det grønlandske samfund i løbet af en meget kort periode, har haft meget store konsekvenser for det grønlandske samfund.

Danskerne og Danmark har på godt og ondt sat sig tydelige spor i det grønlandske samfund.

Går man ind i Brugsen i Nuuk, ligner den på mange måder enhver anden dansk Brugs. Men Grønland er på en lang række områder samtidigt forskelligt fra Danmark. Den traditionelle fangerkultur er ikke uddød, men Grønland er på den anden side blevet et moderne samfund. Udfordringen for grønlænderne i dag er at definere, hvad grønlandsk kultur er, og hvordan det grønlandske samfund skal se ud med udgangspunkt i den dobbelte arv fra både fangerkulturen og de sidste godt 50 års lynmodernisering af Grønland.

2 · GRØNLAND SOM DANSK KOLONI

KILDER TIL KAPITEL 2

TEMA 1: Kulturmøde i 1700-tallet: En grønlænder om danskere og en dansker om grønlændere

Poek var en af to grønlændere, som Hans Egede sendte til København i 1725.

Trykt i Meddelelser om Grønland bd. 145, nr. 2 »Grønlænderne i Danmark«. C.A. Reitzels forlag, 1945.

Kilde 1: Uddrag af Poeks beskrivelse af København

»Vi gik til søs fra de skæggedes land [Norge], satte kursen mod syden og kom den 3. dag til kongens land. Førend vi så land, så vi høje huse og store skibe ligge til ankers; landet har ingen bjerge, men er ganske slet[fladt]. Kongens hus og kirkerne er op-højede over alle; deres højde kan ikke nås med en bue-pil.

Da vi ankrede uden for staden, blev jeg og min afdøde kammerat hentet med en smuk malet båd med 14 årer; men siden vi ville ro ved siden af dem i vores kajakker, roede vi for os selv. Men hvilken mængde af tilskuere ved stranden, som myg i mængde!

De førte os til en slæde med hus på, som havde vinduer på begge sider; thi vi skulle begge til den store konge. Han har et hus, så stort som et isbjerg, dejlig hvid og tækket med kobber. Inden i dette store forfærdelige hus er mangfoldige store dejlige malede og skinnende værelser [...]

Kongen spurgte mig, om jeg forstod dansk (sådan hedder deres sprog), hvortil jeg svarede: Nej, som var alt det jeg kunne [...] Jeg fik mange kostbare foræringer af den store herre. Ligeledes af de andre, så jeg har 5 store kister fulde. Fornemme folk er i almindelighed artige og skikkelige. Vi og vore medmennesker er ligesom mådelig gode og mådelig onde. Men kablunæt [europæere] har ingen lige hverken i det gode eller i det onde. [...]

De bruger ikke den måde som vi, at have føde til fælles. Nogle er alt for rige, har store huse, som ingen bor i; andre har hverken hus eller klæder, men går omkring og tigger. Nogle er krøblinger og kan ikke arbejde, andre er lade og gider ikke, og andre igen ødelægger sig for at få galgørende vand. Der er mange huse, hvor husbonderne ikke har anden bestilling end at sælge galgørende vand. Der drikker de, hujer, skriger, slås og er uden forstand.

Der er lutter ekstremister iblandt de folk. Hos os er folk forstandige alene til deres fangst, og de som er gale er alene enten tosser eller naragtige, mens hos kablunæt er mange så gale, at

de må bindes og indespærres og bliver så deres livs-tid. Andre giver penge for at blive gale på en kort tid.

Derimod så er der overmåde kloge folk. De kan finde vej igennem det vidtløftige store hav alene ved at måle solens højde og ved at se bestandig på dette bevægelige, som viser stedse mod norden [dvs. et kompas]. De bygger de forfærdelige store skibe på landet og får dem til at gå ud selv, når de er færdige. De kan gøre sådanne kunstige maskiner at de kan sætte skibe i vejret, flytte hele huse fra et sted til et andet og de allerstørste sten i vejret. De kan sige forud når formørkelse skal ske og hvor stor. På kort tid, har jeg set så meget af deres forunderlige gerninger at jeg blev målløs og må tilstå forfædrenes ordsprog: kablunæt for-mår alle ting uden [undtagen] ebbe og flod.«

Poek og Qiperoq
malet under
besøg i Danmark
1724-25

KILDER TIL KAPITEL 2

Den norsk/danske forfatter Ludvig Holberg (1684-1754) udgav i perioden 1748 til 1754 ca. 600 epistler. Epistel betyder brev. Holbergs epistler er ikke skrevet til en konkret modtager, men skrevet til udgivelse til en større læserskare. Holbergs diskuterer forskellige emner i epistlerne og gennem ræsonnementer når han frem til en konklusion.

»Til **

Man ved, at landet for nogle 100 år siden har været besøgt af norske folk og kristne, men man finder ikke mindste tegn enten af religion, sprog eller norske sædvaner. Der menes vel, at de nuværende grønlandere er alle de ældste landets beboere, og at de norske kolonier er enten med rod udryddede eller alle rent uddøde. Men det synes vanskeligt at tro. Det synes rimeligere, at de sidste ankomne har mænget sig med de ældste indbyggere, så at de er blevet til et folk, og at ved sådan længde er forglemt, hvorpå haves adskillige eksempler i historien.

Vist nok er det, at de nuværende grønlandere er hel upolerede, grove og vankundige [uvidende], men man har fundet blandt adskillige nationer, især i Afrika og Amerika en større immoralitet og vankundighed [...].

Uanset den grovhed og vankundighed, som findes hos grønlanderne, mærker man dog adskillige dyder, som socialitet og kærlig omgængelse, forældres kærlighed til børn og børns igen til forældre, gavmildhed etc. og endskønt vores missionærer har ment i begyndelsen, at disse folk ingen ide havde om religion og et liv efter dette liv, har man dog siden mærket, sig derud i at have vildfare. Grønlanderne er ej heller fattige på naturlig forstand; de ved at forarbejde adskilligt med deres hænder, og har man ofte af deres spørgsmål og af deres gensvar mærket, at mange af dem har sindrige indfald. Derpå vil jeg anføre nogle få eksempler: [...]

Da den arvelige synd blev forklaret for nogle, sagde de: Hvorfor lod gud ikke Adam og Eva straks omkomme og skabte andre mennesker i deres sted, som kunne have forplantet rene børn og efterkommere? Videre, da dem blev sagt, at djævelen forfører mennesker til at overtræde guds bud, hvorfor gud da ikke dræber eller indespærre ham og derved befrier menneskene fra fristelser, som styrter dem udi evig ulykke? Videre, når dem siges, at de, som ikke kender gud og tror på ham, bliver fordømte, svarer de, hvorfor har da gud tøvet så længe med at forkynde os troen?« [...]

»En anden: Hvorfor hindrede gud ikke Eva, da han så, at hun ville æde det forbudne æble? En, som af missionæren blev opmun-

Kilde 2: Uddrag af Holberg, Epistel nr. 350: Om grønlanderne.

tret til at tro, sagde: jeg tror dine ord; thi du kommer mig for at være en skikkelig og sandru mand: men jeg kan ikke så let tro, hvad den har skrevet, som står i denne bog; thi jeg kender skribenten ikke. [...]

En spurgte, om han ikke kunne blive salig uden at antage de kristnes lærdom, når han befittede sig på [gøre sig umage] at føre et uskyldigt og dydigt levned?»

Udi disse og deslige spørgsmål må missionærerne søge at give dem oplysning; og ses deraf, at der behøves kyndige mænd til de grønlandske missioner, eftersom dem gives samme knuder at løse, som til de malebariske [indiske] missionærer. Dog lader grønlanderne se større lærvillighed end malebarerne, og lader sig nøje, når de hører sunde og velbegrundede forklaringer. På deres moralske betragtninger og tanker har jeg førhen anført nogle få eksempler. Dertil kan lægges efterfølgende:

Da en udi København så skildvagter for store herrers porte, sagde han: disse folk må ingen god samvittighed have, eftersom de er så bange og frygtsomme. Da en så en fornem jomfru bryste sig, sagde han: denne må bilde sig ind, at hun ikke er skabt af jord. [...] Dette må være nok bevis på, hvad jeg har sagt om grønlandernes naturlige egenskaber.«

TEMA 2: Mission, religion og modernitet

Den første dansker, der besøgte Østgrønland, var Gustav Holm i 1884. Vestgrønland var omkring år 1900 blevet moderniseret eller europæiseret, mens østgrønlanderne stadig levede på traditionel grønlandsk vis. 10 år efter Gustav Holms besøg i Østgrønland blev der anlagt en handels- og missionsstation. En af de første missionærer var vestgrønlanderen Chr. Rosing.

Uddrag af Christian Rosing, *Østgrønlanderne*, 1906

Kilde 3: Christian Rosing om lampeslukning, 1906

»De hedenske eskimoer kender slet intet til den gud, som alene er den virkelige gud, herskeren over og skaber af himmel og jord, den milde, som viser os miskundhed, den kærlige, som gennem sin søn har åbenbaret sig for menneskene. De har intet begreb om den kærlighed og lyksalighed, der er fuldbragt gennem Jesus Kristus. I særdeleshed kender de slet intet til den heligånd, som bringer trøst og som bevirker, at man får del i disse goder. De kender intet til menneskets skabelse i guds billede og kan derfor slet ikke gøre sig nogen klar forestilling om, hvor-

ledes mennesket er blevet synder, og at det bør vende sig fra sin egen fordærvelse. [...]

Den modbydeligste af de skikke, de hedenske eskimoer i deres fordærvelse har, er »lampeslukning«, d.v.s. at mænd og kvinder er sammen med dem, de tilfældigt først får fat i. Hvis der f.eks. er besøg af tilrejsende mænd, bliver alle lamperne slukket ved sengetid, og de tilrejsende blander sig da med husets mænd og har samvær med de kvinder, de i mørket tilfældigt møder; mens alt dette sker, skal »alle drenge og piger« være til stede og lytte sig til eller føle sig frem for at opdage, hvem der er sammen. Tænk engang, hvor skammelig en skik! Denne skik var også i brug på vestkysten, da der endnu fandtes hedninger, og blev da kaldt »ægteskabsleg« (saniliarneq). – Så modbydeligt opfører de sig, – og da vi hørte det, forundredes vi over, at mennesket, der er skabt i guds billede, kan blive så skammelig og fuldkommen forrykt og blive så fuldstændig blottet for skamfølelse og vise en sådan ufølsomhed overfor de egenskaber, som gud har tillagt mennesket og det mål, han har sat det.«

Frederik Lange og hans kone, 1907 (Vestgrønland)

Kilde 4a:
Foto 1907

Kilde 4B: Fælleshus, 1924 (Østgrønland). Kilde: Nassat, 1985 s. 50 og 51.
Foto 1924

Kilde 5: W. Thalbitzer var københavnsk professor i eskimologi og udforskede i 1906-07 Østgrønland
om inuitfolkets fester, 1926
Uddrag af William Thalbitzer, Eskimoernes kultiske guddomme. Pios forlag, 1926 s. 31.

»I sine festhuse har inuitfolket overalt gentaget den kultiske lampe-slukning, der engang drev sol- og måneparret op på himmel-vejen. Vinteren igennem fejrer dette folk i deres forskellige kultiske fester, fx i Alaska (Nortonsundet) mindst seks: ajagaq- eller ønskefesten, første fest for de døde, blærefesten, anden dødefest, vårfangsfesten, den store (tredje) dødefest, hvortil kommer dukke- (gudebillede-) festen og talrige lejlighedsfester. Alle disse periodiske fester finder vi beskrevne i store værker af amerikanske etnologer, især fra eskimoerne i Alaska og på Baffinsland. [...] Men der er – udenfor Grønland – et stort hul i vor viden angående disse festers åndelige former, fx med hensyn til angakkokkens henvendelser og samtaler med ånderne. I den hen-

KILDER TIL KAPITEL 2

seende har vore gammelgrønlandske missionærer og senest J. H. Rink i Vestgrønland, G. Holm i Østgrønland lykkeligt banet vejen for en indtrængende forståelse først af det oldgrønlandske hedenskabs kultiske åndsformer og derigennem også af de fjernere eskimostammers.

En direkte kultisk tilbedelse af de høje magter synes ukendt blandt eskimoerne. Lægfolk kunne ikke privat henvende sig til dem. Kun igennem shamanerne – eskimoisk angakkut – var det muligt, og da vel som regel kun under denne form, at disse åndemanere, enkeltvis eller (især i Alaska) to ad gangen, foretog ånderejser til guddommene, flyvende gennem luften til månen eller gennem havdybet til »den herlige moderkvinde«, for på en families eller boplads vegne at bringe forholdene i orden på menneskejorden, skaffe godt vejr og rigelig fangst.«

TEMA 3: Ændringer i danskernes holdninger og den danske statsmagts relationer til Grønland og grønlændere i det 20. århundrede illustreret igennem billeder af medlemmer af kongehuset på besøg i Grønland

---

Christian 10. var som den første danske konge i Grønland.
Velkomsten i Nuuk i 1921.

Kilde 6

KILDER TIL KAPITEL 2

Kilde 7 Kongelig kaffemik. Frederik 9., dronning Ingrid og kronprinsesse Margrethe på besøg i Grønland, 1960.

Kilde 8 Kronprins Frederik på en 2800 km lang slæderejse over den grønlandske indlandsis i 2000.

KILDER TIL KAPITEL 2

Ved første behandling af regeringens forslag om modernisering af Grønland, som byggede på den store Grønlandsbetænkning G-50, der blev fremlagt af Victor Gram fra Socialdemokratiet, fremsatte de forskellige partier deres synspunkter på den fremtidige udvikling i Grønland.

Kilde: Uddrag af Folketingets Forhandlinger, 1950, sp.4013-4057

Victor Gram (S):

»Det hovedproblem, som i dag er særlig aktuelt, er skabelsen af muligheder for en friere samfundsøkonomisk udvikling, hvortil knytter sig en tilvæning til og udnyttelse af nye produktionsmuligheder. Det grønlandske økonomiske liv er jo en mærkelig blanding af gammelt og nyt, præget af den disharmoni, som opstår, hvor de økonomiske rammer begunstiger det gamle og virker hæmmende på det nye. Det grønlandske samfund præges stærkt af omstillingen fra forældede til mere moderne produktionsformer. I århundreder har grønlænderne bygget deres tilværelse på fangst og jagt, et primitivt erhverv, som vel nok direkte gav både redskaber og føde, men også en meget lav levestandard. [...]

At den grønlandske fiskerigdom indeholder langt større økonomiske muligheder end sælfangsten er uomtvisteligt, men det grønlandske samfund er stærkt hæmmet i sin udnyttelse af de nye erhvervs muligheder. Befolkningen bor overordentligt spredt, over meget store områder, hvilket er særdeles uhensigtsmæssigt under de nye vilkår, som kræver større og mere teknisk nuancerede samfund. Man har ingen håndværkerstand, ingen specialiseret og kvalificeret arbejdskraft. Man mangler en rationel arbejdsdeling, man mangler kapital, boliger, uddannelse og meget andet, som vi må hjælpe dem til og derigennem give dem mulighed for på en mere rationel måde at udnytte foreliggende erhvervs muligheder. [...]

Velfærdspolitik har monopolet [KGH] – altså indenfor de givne rammer – løst sin opgave. Til gengæld har det haft en række bivirkninger, som har hæmmet fremskridtet. Det er disse bivirkninger, vi må søge fjernet. Levestandarden er forblevet på et chokerende lavt niveau med heraf følgende mangel på teknisk og kulturel udvikling i befolkningen. Afspærringen fra omverdenen har forhindret eller forsinket impulser udefra, som kunne have stimuleret eller ansøret befolkningen, ligesom manglen

KILDER TIL KAPITEL 2

Kilde 9: G-50. Om regeringens modernisering af Grønland, 1950

på økonomisk selvstændighed og i øvrigt manglen på forståelse af økonomiske forhold i det hele taget er meget udpræget. [...]

Da Knud Rasmussen for 25 år siden i rigsdagens fællessal holdt et foredrag om den 5. Thuleekspedition, omtalte han med stor beundring, hvad man på det skolemæssige område havde nået af resultater blandt inuitterne i Alaska. [...] Motiveringen var den, at et naturfolk ingen udviklingsmuligheder havde, medmindre det trådte ud af sin sproglige isolering og fik muligheder for sprogligt at komme i direkte kontakt med kulturfolk. Jeg tror, det er rigtigt. Den erhvervmæssige uddannelse og kulturelle tilegnelse også for grønlanderne er i høj grad afhængig af evnen til at tale og læse et kultursprog. Den foreslåede nyordning af det grønlandske skolevæsen, både hvad rammer og indhold angår, tilsigter at give den grønlandske ungdom en tilfredsstillende skoleundervisning, herunder en effektiv danskundervisning, og må antages at være et særdeles betydningsfuldt bidrag til den sociale og kulturelle højnelse af det grønlandske folk, som vi jo tilsigter.«

Kirsten Ladefoged Jensen (V):

»Knud Rasmussen har engang sagt, at fra det øjeblik den primitive mand har haft sit møde med den såkaldte civiliserede verden, gives der ingen vej tilbage. I de ca. 230 år Danmark har øvet sin koloniasatoriske virksomhed i Grønland, har grønlanderne i stadig stigende grad mødt den civiliserede verden.

Vi har prøvet på at skærme og hjælpe grønlanderne mod de mest skadelige virkninger, der kunne komme ud af dette møde, ved at lukke Grønland, men Grønland som et lukket land i fremtiden vil være en umulighed. Grønland, der i forvejen havde ligget stille og fredeligt hen fjernt fra verdens storme, blev ramt af virkningerne fra krigens malstrøm, og det blev en del af den kæmpende og lidende verden, hvad naturligvis måtte medføre, at menneskene deroppe var anderledes, da freden kom og vi fik forbindelse med dem.

Grønlanderne er ikke klar over, hvad et moderne civiliseret samfund er. De har i hvert fald ikke rigtig lært at forstå værdien af solidaritet i medgang og modgang, det, vi kalder samfundsfølelse. Der må derfor ske en ændring i indstillingen i Grønland. Fra blot at fremsætte ønsker og krav må den store, brede befolkning bringes til at forstå, at skal samfundet blive godt, må der ydes noget til gengæld. [...]

Grønlanderne må lære at begå sig i den verden, de vil i forbindelse med, og som heller ikke nogen magt i verden kan forhindre dem i at komme i forbindelse med. Har vi danske evne og vilje til sammen med grønlanderne at bygge det fundament op, der er nødvendigt økonomisk og åndeligt, da vil også Danmark og Grønland i fremtiden være knyttet nært sammen. Man må forstå, at det er ikke os, der ønsker at påtvinge grønlanderne vor kultur, men det er grønlanderne, som kommer til os og beder om at få del i vor kultur.«

Kristen Amby (K):

»Danmark kan føle stolthed og glæde sig over, at vores kolonistyre i Grønland aldrig har været bestemt af udbytning, men af hensyn til og omsorg for den indfødte befolknings ve og vel. Netop nu, hvor hele den koloniale politik rundt om i verden er i mis-kredit og er i støbeskeen, mange steder er ved at blive afviklet, ja, allerede er afviklet ved de hidtidige koloniers frigørelse til selvstændige nationer, er det derfor glædeligt at kunne konstatere, at i forholdet mellem Danmark og Grønland har den indfødte befolkning og vi her i Danmark i fællesskab søgt at finde nye veje for det indbyrdes forhold med veje, der på én gang skal give grønlanderne en større selvstændighed og råderet over deres egne anliggender og knytte danske og grønlandere nærmere sammen og skabe en sådan forbindelse mellem landet Grønland og Danmark, at Grønland i virkeligheden bliver en med Danmark sammenhørende helhed og ikke blot en koloni.«

Elin Appel (V):

[...] det som jeg gerne vil have drøftet, og som jeg synes kommissionsbetænkningen ikke har drøftet, det er selve hovedproblemet: om den synsvinkel, som her er anlagt, er rigtig. Jeg kan ikke se andet end, at selv kommissionsbetænkningens hovedsynsvinkel er den, at når vi skal have indført de og de skoleformer på Grønland, er det, for at Grønland kan komme på højde med Danmark. Altså det, vi har, skal de også have. På den måde vil vi gøre Grønland til en kopi, en åndelig provins af Danmark. Det er for mig ikke noget argument: at man skal have det sådan og sådan på Grønland, for det har vi i Danmark; jeg anerkender ikke det perspektiv på forhånd. Det er efter min mening nødvendigt for rigsdagen, når vi skal tage stilling til, om denne betragtning er rigtig, at se sagen under en anden synsvinkel. Vi bør spørge, om de skoleforhold, der her foreslås, passer for Grøn-

land, og om dansk vesteuropæisk kultur passer for grønlandernes psyke. [...]

For det er kun, hvis grønlanderne har naturlige forudsætninger for at annektere den danske kultur, at der kan komme harmoni ud af det. Har de ikke det, bliver der kun tale om en fortsættelse af den stigende rodløshed, som jeg forstår den grønlandske befolkning er ude i. [...]

Det andet, der sker – og det er hovedsagen – er en danisering af Grønland. [...] Jeg indrømmer, at man gør det konsekvent, idet man simpelthen begynder i børnehaverne efter det gængse mønster, idet man vil oprette børnehaver, ikke af sociale, men af pædagogiske grunde, »Således at børnene« – det står ordret i betænkningen, og jeg beder om den højtærede formands tilfaldelse til at citere – »vænnens til at være sammen under ordnede forhold, indtil skolegangen begynder«, ligesom man mener, at børnehaverne også vil have betydning for børnenes tilegnelse af det danske sprog under den forudsætning, at børnehavelærerinderne er danske. Det vil altså sige, at man tager børnene fra helt små af for derigennem at danisere dem. Jeg vil gerne have undersøgt grundigt, om det virkelig er grønlandske forældres indstilling overfor dette problem.«

Kilde 10:
En revolution af
det grønlandske
folk. Nytårstanker
af seminarielærer
Augo Lyngé, 1950

Augo Lyngé var uddannet lærer. Han var fra 1930'erne en af de ledende grønlandske politikere. Han var med til at forhandle om Grønlands fremtid i 1950'erne og spillede en afgørende rolle i forbindelse med FN's godkendelse af Grønlands indlemmelse i Danmark som dansk amt.

Kilde: Grønlandsposten nr. 2, 1950:

»De foregående år [Augo Lyngé taler her om forholdene omkring år 1900] havde været nogle af de vanskeligste i Grønlands historie. Eneerhvervet, det »nationale« erhverv, der byggede på sælen, begyndte at svigte på grund af flere samstemmende årsager. Almindelig forringelse af de økonomiske forhold fulgte hermed. Folk var ikke mere tilfredse med forholdene. 150 års oplysningsarbejde begyndte at bære frugt. Under den spæde, vaklende medvirkning i forstanderskaberne begyndte folket at modnes, i hvert fald de bedste af dem. [...]

Der gik en del år med almindelig fremgang, men snart mærkedes det, at rammerne var for snævre. Efter en kommission fik vi loven af 1925, der kom til at betyde så meget for den videre udvikling i administration, handel, erhverv, sundheds- og boligforhold, kirke og skole.

Bøger og tidsskrifter tryktes. Småt, ganske vist, men nye impulser bevægede sindene, horisonten blev udvidet, samtidig med at de økonomiske forhold forbedredes med oparbejdelse af fiskeriet og det nye erhverv blandt grønlanderne: fåreavlen. Pengeøkonomien begyndte at trænge ind i Grønland. [...]

Tiden er gået hurtigt. Nu er 50 år gået, og vi er gledet ind i det runde år [dvs. 1950]. Der er grøde i luften. Det spirer alle vegne. Forbedrede økonomiske og sundhedsmæssige forhold, forbedret undervisning i skolerne (specielt indførelse af dansk undervisning), udvidet oplysningsarbejde, nye impulser i presse og radio, lettere adgang for de unge til igennem besøg i Danmark at få deres horisont udvidet og dygtiggøre sig i arbejdet i skole, kirke, handel, håndværk, erhverv og mangfoldige andre områder – alt sammen har det begyndt at bære resultater.

Her skal man huske én ting, der har betydet så meget som underbygning for det hele: overalt i verden omformedes i disse år tankegangen med hensyn til de såkaldt »farvede« folk, som man tidligere har betragtet som en laverestående race (og stadig gør det mange steder). Samme forestilling om grønlanderne har også hersket heroppe blandt mange danske og grønlandere og sinket udviklingen.

Derfor var det velgørende at høre på de udtalelser, direktør Halfdan Hendriksen, der var formand for kommissionsrejsen i 1949, sagde til Landsrådet: »Det er min opfattelse, at der ikke er anden forskel på de forskellige nationer, og de forskellige befolkningsgrupper i verden end den, der betinges af geografiske eller økonomiske forhold.« Det er med ægte glæde man her genkender den tankegang, som i de senere år har været rådende i Grønland, udtalt på så klar en måde hos og overfor kommissionsmedlemmerne. Tilsyneladende er det ganske almindelige ord, men de rummer en revolution i opfattelsen, og de vil betyde de mest vidtgående konsekvenser ved at føres ud i livet. De er ikke mindre end anerkendelsen af grønlanderen som ligeså god som nogen anden verdensborger! Han har ligeså gode betingelser til at opnå lige så meget kulturelt og økonomisk selvom de særlige geografiske, klimatiske og sproglige forhold i Grønland virker hæmmende for, at udviklingen kan ske i samme fart som i andre lande.

Det var lykkeligt at høre disse ord som indledning til den nye tid, som nu med det runde år er indvarslet i Grønland.«

»Forstå nu, at Grønland ikke længere er en koloni! Og respekter os så som land!

Beskedene kommer fra unge på Nordgrønlands Gymnasiale Uddannelse i Aasiaat. Her ved indgangen til Diskobugten samles de unge fra den nordlige side af Polarcirklen, som ønsker en gymnasial uddannelse. Således udgør de i høj grad – sammen med deres ligesindede på gymnasieuddannelserne i Nuuk og Qaqortoq samt teknisk gymnasium i Sisimiut – håbet for Grønlands fremtid som selvstændig nation. For hvis det nogensinde skal lykkes Grønland at blive økonomisk uafhængig af Danmark, kræver det, at de unge får en uddannelse og enten bliver på eller kommer tilbage til den store ø i Nordatlanten.

Men Grønland er slet ikke klar til at tage det store skridt endnu, lyder det samstemmende fra en gruppe elever, som Gymnasieskolen møder på en solbeskinnet, men kølig, septemberdag i Aasiaat. Eller Egedesminde, som de danske koloniherrer kaldte byen.

»Der er mange ting, vi ikke selv kan klare endnu. Derfor bliver folk nødt til at rejse ud,« siger Malina Clasen fra 2.g.

Hun tror dog på, at Grønland har nogle endnu uudnyttede naturressourcer, som kan hjælpe landet på længere sigt. Ligesom der ligger store perspektiver i turismen.

»Men hvis vi droppede forholdet til Danmark nu, ville vi sikkert bare ende som en del af USA. På en måde er det godt, at vi blev koloniseret af danskerne. Ellers var vi blevet koloniseret af amerikanerne, og så havde der formentlig ikke været nogen, der kunne tale grønlandsk i dag. I hvert fald ikke, hvis vi ser på andre erfaringer med oprindelige folk i Nordamerika,« siger David S. Leed, som også går i 2.g.

Alligevel har han og hans kammerater en stolt selvbevidsthed som grønlandere. Og de kan godt blive lidt trætte af danskernes holdning til Grønland og grønlandere. Både i Danmark og i Grønland. I Danmark er det tilråb som »er du grønlander? Hey, hvor er din flaske!«, man som grønlander må lægge ryg til.

»I Danmark tror folk, at alle grønlandere er alkoholikere. Det er skide irriterende,« siger David, som bliver suppleret af Monica Scivoli, som sammen med sin lillebror Walter er kommet fra Ilulissat for at gå på gymnasiet i Aasiaat, hvor de – som de fleste andre af skolens elever – bor på kollegium.«

De interviewede grønlandske gymnasieelever i Gymnasieskolen nr. 17, 2006

»Mange danskere bliver overraskede, når de hører, at vi ikke bor i tøvheytter,« siger hun.

De unge grønlandere er dog mere irriterede over den mindreværdighed, som mange føler i deres eget land overfor dansk og danskere.

»Vi skal lære alt om Danmarks historie og samfundsforhold. Men danskere lærer stort set ingenting om Grønland. Og de ved ingenting om Grønland. Vi skal lære dansk, men danskere, der bor og arbejder her, behøver ikke at lære grønlandsk. Ikke engang selvom de er her i mange, mange år. Det er ikke rimeligt. Det burde være sådan, at de skulle leve efter vores regler, ikke omvendt. Vi er ikke en koloni længere. Respekter os som land,« lyder svadaen fra Monica Scivoli – som i øvrigt er halvt italiensk.«